



# RISKINOTTO VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA

Professori Topi Miettisen johtamassa hankkeessa tutkitaan taloudellista päätöksentekoa tilanteissa, joissa henkilön riskinotolla on suoraan seurauksia hänen itsensä lisäksi myös muihin ihmisiin.

**Y**rjö Jahnssonin säätiön suurin apuraha myönnettiin vuonna 2017 professori Topi Miettisen johtamalle käyttäytymistaloustieteen alaan kuuluvalla hankkeelle. Käyttäytymistaloustieteessä eli behavioristisessa taloustieteessä tutkitaan psykologisten ja sosiaalisten tekijöiden vaikutusta ihmisten ja instituutioiden taloudelliseen päätöksentekoon.

**TOPI MIETTISEN** tutkimus hyödyntää empiirisesti kokeellista menetelmää vuorovaikutustilanteissa. Kokeeseen osallistuvien päätökset eivät ole hypoteettisia vaan osallistujille todella maksetaan korvauksia. Satunnaisuus toteutetaan osallistujien valintojen mukaan kuten arpajaisissa. Näin lisätään tutkimuksen luotettavuutta ja ulkoista validiteettia.

-Yksilöllistä riskinottoa on tutkittu paljon ja monin menetelmin. Samoin se, kuinka ihmiset ottavat toinen toisensa huomioon taloudellisessa vaikutuksessa, johon ei liity riskiä, alkaa olla verraten hyvin ymmärretty. Sen sijaan perustutkimusta, joka yhdistää riskinoton ja sen seuraukset muille ja pyrkii ymmärtämään käyttäytymistä tällaisissa tilanteissa, on taloustieteessä verraten vähän, kertoo Miettinen.

**HANKKEEN** tutkimustuloksia voidaan hyödyntää yhteiskunnassa erityisesti konfliktitilanteissa kuten esimerkiksi liittojen välisissä palkkaneuvotteluissa tai oikeudenkäynneissä.

-Otaen huomioon näiden tilantei-

den yhteiskunnallisen merkittävyyden on oikeastaan aika yllättävää, että aiheeseen paneudutaan vasta nyt 2000-luvulla, konfliktit kun suorastaan määrittävät ihmiskunnan historiaa. Taloustieteen vähäistä aiempaa kiinnostusta selittää yleisesti taloustieteessä käytössä ollut yksinkertaistava oletus, jonka mukaan taloudellista toimijaa voidaan mallintaa päätöksentekijänä, joka on kiinnostunut vain seurauksista itselleen, selventää Miettinen.

-Olemme tutkineet kokeellisesti abstraktia neuvottelutilannetta, jossa umpikujatilanteessa toisella osapuolella on mahdollisuus kärjistä konfliktia. Koeasetelmissä konfliktin kärjistyessä riskit kasvavat ja molemmille aiheutuu kustannuksia, mutta osapuolella, joka eskaloi konfliktitilannetta, on mahdollisuus saavuttaa lopputulos, jossa rahalliset korvaukset ovat likipitään yhtä suuret. Havaitimme, että konfliktin kärjistyessä näissä koeasetelmissä erityisesti silloin, kun seurausten hajonta on suuri (eli riskit ovat suuret). Teoreettisesti nämä tulokset ovat sellaisen teorian mukaisia, joka yhdistelee Kahneman-Tverskyn kuuluisaa (Nobel-palkittua) tappiokammomallia sekä Fehr-Schmidtin reiluus-mallia. Nyt haluamme ymmärtää missä määrin tällainen käyttäytymismalli on yleistettävissä, jatkaa Miettinen.

**TOPI MIETTINEN** on taloustieteen professori Svenska Handelshögskolanissa. Hän tekee tutkimusta kansainvälisessä ryhmässä yhdessä Magnus Johannessonin ja Ola Anderssonin kanssa, joihin hän tutustui ollessaan post doc –tutkijana Tukhol-

man kauppakorkeakoulussa. Johannesson on professori Tukholman kauppakorkeakoulussa ja Andersson on apulaisprofessori Uppsalan yliopistossa.

**STRATEGISESTA** vuorovaikutuksesta Miettinen kiinnostui jo vuosituhatien vaihteissa ollessaan Erasmus-opiskelijavaihdossa Toulousessa.

-Sikäläisestä kirjastosta löytämäni brittiprofessorin mukaansatempaavasti kirjoitettu ja tieteellisiltä ansioiltaan kiistämätön kirja johdatti minut jatko-opintoihin Lontooseen, jossa tutustuin kokeelliseen metodiin ja malleihin, jotka tutkivat vaihtoehtoisia rationaalisuusoletuksia. Kirjoitin näistä aiheista väitöskirjani. Olen ollut kiinnostunut rahallisten kannustimien ja sisäsyntyisen motivaation vuorovaikutuksesta. Tämän aiheen perinpohjainen ymmärtäminen edellyttää riskipreferenssien ja sosiaalisten preferenssien keskinäisen vuorovaikutuksen ymmärtämistä.

**VAPAA-AIKANAAN** professori Miettinen pelaa jalkapalloa. Harrastuksesta Gnistanin kasvatille on ollut hyötyä myös kansainvälisellä tutkijan uralla.

-Jalkapallosta on ollut etua myös ulkomaillo ollessani. Se on helppo tapa päästä välittömään keskustelukontaktiin niin akateemistenkin kuin paikallistenkin kanssa sosiaaliseen ja taloudelliseen taustaan katsomatta – se niin sanotusti rikkoo jättä. Tällainen yhteys tuntuu yhteiskuntatieteilijälle tärkeältä. Tätä metodia olen käyttänyt niin Ranskassa, Englannissa, Saksassa kuin Ruotsissa ja Yhdysvalloissakin.